

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Затверджено
Вченою радою
Запорізького національного університету
протокол № 3 від 28 вересня 2021 р.
Голова вченої ради, ректор
_____ М. О. Фролов

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗІ СПОРІДНЕНИХ МОВ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Укладач:

Мацегора І. Л., доцент кафедри слов'янської філології, кандидат
філологічних наук, доцент

Погоджено:

Проректор з наукової роботи

Проректор з науково-педагогічної роботи

Зав. відділу аспірантури і докторантури

Г. М. Васильчук

Ю. О. Каганов

О. П. Єфіменкова

Запоріжжя 2021

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна, вечірня, заочна форми навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>03 гуманітарні науки</u>	вибіркова
		Цикл професійної підготовки
Змістових модулів – 6	Спеціальність <u>035 філологія</u>	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120		2-й
		Лекції 32 год.
Освітньо-наукова програма <u>Філологія</u>		Практичні -
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)		Самостійна робота
		88 год.
		Вид підсумкового контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння методології та принципів перекладу текстів різних жанрів та стилів з близькоспоріднених мов із урахуванням специфіки системної організації. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є систематизація знань про рівні мовної системи, види та типи перекладу та перекладацької техніки, а також розвиток та формування вмінь і навичок використання сучасних перекладацьких технологій.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких програмних **компетентностей** і **програмних результатів навчання**:

Програмні компетентності	
ЗК 3	Здатність до формування системного наукового світогляду та загального культурного кругозору.

ЗК 4	Здатність до критичного мислення.
ЗК 13	Здатність до міжособистісної взаємодії та комунікації
СК1	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
СК 2	Здатність до засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю 035 Філологія, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку
СК 6	Здатність планувати та організовувати філологічні дослідження, формулювати дослідницькі гіпотези та визначати способи їх перевірки.
СК 7	Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері.
СК9	Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство), робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.
ПРН 1	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення.
ПРН 6	Використовувати методи і способи ефективної комунікації та міжособистісної взаємодії в академічному середовищі
ПРН 18	Знати основні концепції, історію розвитку та сучасний стан наукових знань за спеціальністю філологія.
ПРН 20	Вміти виокремлювати та інтерпретувати дані, необхідні для філологічного дослідження, висувати нові наукові ідеї.
ПРН 22	Вміти організовувати поетапне дослідження в галузі філології, коректно формулювати гіпотези, представлені у дослідженні, знаходити релевантні способи для їх підтвердження
ПРН 24	Вміти надавати визначення наукової проблеми в різних галузях філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство), розкривати основні гіпотези проблеми, що досліджується, переосмислювати наявні та продукувати нові знання та/або професійні практики.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Основи теорії перекладу

Тема 1. Основи теорії перекладу близькоспоріднених мовних систем. Переклад як різновид міжмовної та міжкультурної комунікації. Двомовність, багатомовність та теорія перекладу. Методологія перекладознавства. Термінологічний апарат та структура перекладознавства.

Тема 2. Переклад й адекватність перекладу. Адекватність / повноцінність перекладу. Явище інтерференції при перекладі. Буквальний, вільний та описовий переклад.

Змістовний модуль 2. Теоретичні проблеми процесу перекладу

Тема 3. Етапи процесу перекладу. Переклад як особливий тип комунікації. Поняття про одиницю перекладу та засоби її вичленовування. Теорія відповідностей та трансформацій. Інтерференція при перекладі.

Тема 4. Види перекладу. Підстави для класифікації видів перекладу. Усний послідовний переклад. Синхронний переклад. Переклад з аркуша. Комунальний переклад. Письмовий переклад. Машинний переклад. Комплексна класифікація типів перекладу. Теоретико-перекладацькі універсалиї.

Змістовний модуль 3. Труднощі перекладу, обумовлені лексико-семантичними особливостями мови

Тема 5. Лексико-семантичні проблеми перекладу. Екзотизми. Власні назви. Вигуки та звуконаслідувальні слова. Фразеологічні одиниці. Відхилення від літературної норми та їх передача. Фігури стилю та їх передача у перекладі. Лінгвоентнічна специфіка перекладу. Ситуативні реалії. Інтеретестуалізми.

Змістовний модуль 4. Труднощі перекладу, обумовлені граматичними особливостями мови

Тема 6. Труднощі перекладу, обумовлені морфологічними особливостями мови. Переклад іменників. Труднощі, пов'язані із родовою приналежністю іменників. Категорія числа та особливості перекладу іменників груп *Singularia tantum* u *pluralia tantum*. Переклад дієслів. Особливості перекладу форм категорії стану, способу, часу та виду. Переклад атрибутивних форм дієслова. Особливості перекладу

прикметників та прислівників. Службові частини мови та вигуки в аспекті російськомовного перекладу

Тема 7. Труднощі перекладу, обумовлені синтаксичними особливостями мови. Порядок слів у реченні та характерні особливості його дотримання при перекладі. Переклад другорядних членів речення. Труднощі, пов'язані із відповідністю структури речення.

Змістовний модуль 5. Трансформації у перекладі

Тема 8. Лексичні трансформації. Багатозначність слова та лексико-семантичне варіювання. Диференціація значень слова. Конкретизація значень слова. Генералізація значень слова. Смысловий розвиток. Антонімічний переклад. Цілісне перетворювання. Компенсація втрат у процесі перекладу.

Тема 9. Граматичні трансформації. Повна та часткова трансформація у процесі перекладу. Прийом перестановок. Прийом заміन. Опущення та додатки у перекладі.

Тема 10. Стилiстичні трансформації. Алітерація у перекладі. Нейтралізація та опущення як прийоми стилістичної трансформації. Синонімія як прийом стилістичної трансформації

Змістовний модуль 6. Професійні перекладацькі компетенції

Тема 11. Професійна етика перекладача. Сутність професійної етики перекладача. Моральні принципи перекладача. Норми професійної поведінки перекладача. Професійні вимоги до перекладача. Правовий та соціальний статус перекладача.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	усьог о	у тому числі		
		лекції	пра кт.	сам. роб.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Основи теорії перекладу близькоспоріднених мовних систем	10	2		8
Тема 2. Переклад й адекватність	10	2		8

перекладу				
Разом за змістовим модулем 1	20	4		16
Змістовий модуль 2				
Тема 3. Етапи процесу перекладу	10	2		8
Тема 4. Види перекладу	10	2		8
Разом за змістовим модулем 2	20	4		16
Змістовий модуль 3				
Тема 5. Лексико-семантичні проблеми перекладу	12	4		8
Разом за змістовим модулем 3	12	4		8
Змістовий модуль 4.				
Тема 6. Труднощі перекладу, обумовлені морфологічними особливостями мови.	12	4		8
Тема 7. Труднощі перекладу, обумовлені синтаксичними особливостями мови	10	2		8
Разом за змістовим модулем 4	22	6		16
Змістовий модуль 5				
Тема 8. Лексичні трансформації	12	4		8
Тема 9. Граматичні трансформації	12	4		8
Тема 10. Стилiстичні трансформації	12	4		8
Разом за змістовим модулем 5	36	12		24
Змістовий модуль 6				
Тема 11. Професійна етика перекладача	10	2		8
Разом за змістовим модулем 5	10	2		8
Усього годин	120	32		88

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1.		
1	Основи теорії перекладу близькоспоріднених мовних систем	2
2	Переклад й адекватність перекладу	2
	Разом за змістовим модулем 1	4
Змістовий модуль 2		

3	Етапи процесу перекладу	2
4	Види перекладу	2
	Разом за змістовим модулем 2	4
Змістовий модуль 3.		
5	Лексико-семантичні проблеми перекладу	4
	Разом за змістовим модулем 3	4
Змістовий модуль 4.		
6	Труднощі перекладу, обумовлені морфологічними особливостями мови	4
7	Труднощі перекладу, обумовлені синтаксичними особливостями мови	2
	Разом за змістовим модулем 4	6
Змістовий модуль 5		
8	Лексичні трансформації	4
9	Граматичні трансформації	4
10	Стилістичні трансформації	4
	Разом за змістовим модулем 5	12
Змістовий модуль 6		
11	Професійна етика перекладача	2
	Разом за змістовим модулем 6	2
Усього годин		32

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1		
1	Основи теорії перекладу близькоспоріднених мовних систем	8
2	Переклад й адекватність перекладу	8
	Разом за змістовим модулем 1	16
Змістовий модуль 2.		
3	Етапи процесу перекладу	8
4	Види перекладу	8
	Разом за змістовим модулем 2	
Змістовий модуль 3		
5	Лексико-семантичні проблеми перекладу	8
	Разом за змістовим модулем 3	8
Змістовий модуль 4		

6	Труднощі перекладу, обумовлені морфологічними особливостями мови	8
7	Труднощі перекладу, обумовлені синтаксичними особливостями мови	8
	Разом за змістовим модулем 4	16
Змістовий модуль 5.		
8	Лексичні трансформації	8
9	Граматичні трансформації	8
10	Стилістичні трансформації	8
	Разом за змістовим модулем 5	24
Змістовий модуль 6		
11	Професійна етика перекладача	8
	Разом за змістовим модулем 6	8
Усього годин		88

7. ВИДИ КОНТРОЛЮ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

№ змістового модуля	Вид контролю	Кіл-ть балів
ПОТОЧНИЙ		
1	<i>Тест 1.</i> Теоретичні засади перекладознавства	6
	<i>Реферат</i> «Історія перекладу у слов'янському мовознавстві»	4
	<i>Тест 2.</i> Основні поняття теорії перекладу	5
2	<i>Тест 3.</i> Етапи процесу перекладу. Типи перекладів	5
3	<i>Тест 4.</i> Лексико-семантичні проблеми перекладу	6
4	<i>Тест 5.</i> Морфологічні особливості перекладу близькоспоріднених систем	6
	<i>Тест 6.</i> Синтаксичні особливості перекладу близькоспоріднених систем	6
5	<i>Тест 7.</i> Лексичні трансформації	6
	<i>Тест 8.</i> Граматичні трансформації	6
	<i>Творче завдання</i> «Стилістичні трансформації»	5
6	<i>Творче завдання</i> «Етичний кодекс перекладача»	5
		60

ПІДСУМКОВИЙ		
	Залік, у т.ч.	40
	• Співбесіда за підсумковими питаннями	20
	• Контрольне тестування	20
Разом:		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Аликина Е. В. Переводческая семантография. Запись при устном переводе. Москва : АСТ: Восток - Запад, 2007. 156 с.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Москва : Международные отношения, 1995. 240 с.
3. Виноградов В. С. Перевод: общие и лексические проблемы. Учебное пособие Москва : Академия, 2006. 240 с.
4. Жарова Л. П. Складні випадки перекладу з російської на укр. мову: метод. посібник. Київ.: Знання, 2000. 89 с.

5. Коптілов В. В. Теорія і практика переклад Київ, 2003. 280 с.
6. Латышев Л. К. Курс перевода: эквивалентность перевода и способы её достижения Москва : Междунар. отношения, 1981. 245 с.
7. Латышев Л. К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания Москва : Просвещение, 1998. 160 с.
8. Мирам Г. Э. Основы перевода. Курс лекций : учеб. пособие. Киев : Эльга, Ника- Центр, 2002. 248 с.
9. Михайленко В.В. Алгоритми перекладу Чернівці: Рута, 2005. 120 с.
10. Нелюбин Л. Л. Введение в технику перевода Москва : Флинта-наука : Наука, 2009. 320 с.
11. Прус С.І., Клименко О.Л. Навчальний посібник з практики перекладу. – Запоріжжя: ЗНУ, 2009. 107 с.
12. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва : Валент, 2004. 240 с.
13. Словарь ложных друзей переводчика / под ред.. В.В.Акуленко. Москва : Просвещение, 1985. 429 с.
14. Тороп П. Х. Тотальный перевод. Тарту: Изд-во Тартуского ун-та, 1995. 220 с.
15. Швейцер А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты. Москва : Наука, 1992. 216 с

Інформаційні ресурси:

1. www.amazon.com/Theory-Practice-Translation
2. <https://www.soas.ac.uk/linguistics/.../mathepratr>
3. . <https://www.questia.com/.../>
www.academypublisher.com/tpls/vol03/no01/tpls0301
4. www.goodreads.com/.../1355823.The_Theory
5. www.mdx.ac.uk/.../audiovisual-and-literary-tra
6. www.translationdirectory.com/article634.htm